

VÝROČIA

Podujatia
záujmovej umeleckej
činnosti,
tradičnej ľudovej kultúry
a aktivity
kultúrno-osvetovej činnosti

2010

Folklorne slávnosti pod Poľanou v Detve roku 2008 a 2009. Foto: E. Hušoňová

Podroháčske folklórne slávnosti v Zuberci-Brestovej

1966 **FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI POD POLANOU V DETVE** – 45. ročník FSP

Folklórne slávnosti pod Polanou v Detve od svojho vzniku v roku 1966 patria medzi najvýznamnejšie festivaly tradičnej ľudovej kultúry na Slovensku. Medzinárodný festival folklóru a tradičnej ľudovej kultúry sa organizuje pod hlavičkou C.I.O.F.F. Slávnosti sa konajú pravidelne každoročne druhý júlový víkend. Hlavným organizátorom festivalu je mesto Detva, centrum jedného z najživších a najbohatších folklórnych regiónov. Na scéne detvianskeho amfiteátra, ktorá je jednou z najpôsobivejších scén v prírode, sa prezentuje počas festivalu približne desať scénických programov, ktorých základ tvorí tradičná ľudová kultúra stredného Slovenska, predovšetkým jej hudobno-spevné a tanečné prejavy, ako aj zvykoslovie. Stálou súčasťou festivalu sú programy domácich kolektívov, detských interpretov, dedinských folklórnych skupín, folklórnych súborov, ľudových hudieb, vystupujú tu speváci, tanečníci, instrumentalisti, ale aj jubilujúce kolektívy, prezentujú sa regióny či profesionálne telesá. Každoročne sa v programe *Krajanská nedela* predstavujú aj folklórne súbory a skupiny Slovákov žijúcich v zahraničí, garantom a organizátorom je Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Podpolianske slávnosti sa tešia mimoriadnej priazni domácich aj zahraničných návštevníkov. Okrem scénických programov je pre návštevníkov každoročne pripravené množstvo sprievodných podujatí a výstav. Oblúbené sú napríklad škola podpolianskeho tanca, jarmok tradičných ľudových remesiel, rezbársky dvor, salaš, podujatia venované fujare – klenotu dedičstva UNESCO, výstavy výtvarných umelcov, fotografov, výšiviek atď. K najvýznamnejším počínom folklórnych slávností, ktorý nemá na Slovensku obdobu, patrí cyklus *Instrumentum excellens* zameraný na oživenie výroby ľudových hudobných nástrojov, pričom každoročne ide o iný nástroj. Jeho súčasťou je súťaž výrobcov a výstava ich diel, tvorivá dielňa a program. Od roku 2001 sa organizátori usilujú, aby mesto Detva získalo časť diel z jednotlivých ročníkov súťaže odkúpením alebo do daru pre trvalú expozíciu.

Horehronské dni spevu a tanca v Helpe

HOREHRONSKÉ DNI SPEVU A TANCA, Helpa – 45. ročník

Horehronské dni spevu a tanca v Helpe sú zamerané na prezentáciu tradičnej ľudovej kultúry. V súčasnosti patria medzi najvýznamnejšie folklórne festivaly na strednom Slovensku. Tradične sa uskutočňujú posledný júnový víkend. Počas troch festivalových dní sa v scénických programoch rôznorodého zamerania predstavujú folklórne súbory, dedinské folklórne skupiny, detské folklórne súbory, ľudové muziky, spevácke skupiny, speváci a tanečníci z regiónov Horehronie, Pohronie, Podpoľanie, Gemer, Hont a Liptov, hostia z východného a západného Slovenska i zo zahraničia. Súčasťou podujatia je bohatý sprievodný program na helpianskom námestí, ukážky tradičných remesiel, zamestnaní, domáca kuchyňa, prezentácia zvykov a osobitostí regiónu, ľudové zábavy, etnografické výstavy v drevnici v areáli amfiteátra. Festival prináša komplexnú prezentáciu ľudovej kultúry vybraných obcí na scéne i mimo nej s cieľom predstaviť návštevníkom históriu obce, jej materiálnu a duchovnú kultúru, miestne zaujímavosti i súčasný život. Hlavným organizátorom je Stredoslovenské osvetové stredisko v B. Bystrici, spoluorganizátorom obec Helpa.

PODROHÁČSKE FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI, Zuberec-Brestová – 35. ročník

Podroháčske folklórne slávnosti sú najväčšie a najstaršie folklórne podujatie na Orave,

ktoré sa koná pravidelne. Základ trojdňového medzinárodného folklórneho festivalu tvorí prezentácia tradičnej ľudovej kultúry – folklórnych súborov, ľudových muzikantov a spevákov. K tradičným sprievodným akciám patrí oravský jarmok ľudových remesiel. Organizátormi festivalu sú: obec Zuberec, Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne, Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne a obecné úrady v Oravskom Bielom Potoku a Habovke. V auguste 2010 sa v Zuberco-Brestovej uskutoční už 35. ročník medzinárodného festivalu.

PODUNAJSKÁ JAR (DUNA MENTI TAVASZ), Dunajská Streda – 35. ročník

Podunajská jar je celoštátnou súťažnou prehliadkou v tvorbe detských divadelných a bábkarských súborov a sólistov v maďarskom jazyku. Do roku 1991 sa tu stretávali aj najlepší interpreti detských kategórií v umeleckom prednese poézie a prózy. Predstavenia sa hrali v Mestskom kultúrnom stredisku v Dunajskej Strede, ale súbory hosťovali aj v okolitých mestách či obciach. Súčasťou prehliadky sú i sprievodné podujatia, tvorivé dielne, odborné hodnotenia, obľúbené sú posedenia a hry pri táboráku v poobedňajších a večerných hodinách v bývalom „pionierskom tábore“ pri Malom Dunaji v neďalekej Jahodnej. Súčasnosť je, žiaľ, determinovaná predovšetkým danými finančnými podmien-

Podunajská jar v Dunajskej Strede

Podunajská jar v Dunajskej Strede

kami. Záujem je veľký. Po výberových festivaloch, na ktoré sa prihlási 50 – 55 súborov, sa tu ročne stretáva 25 – 26 súborov, približne 450 – 500 účastníkov. Vznikajú nové súbory, ustálil sa systém regionálnych prehliadok a čoraz väčší dôraz sa kladie na kvalitu, na poznávanie nových, netradičných foriem a metód práce s deťmi, ale aj pedagógmi. Súbory sú úspešné aj na zahraničných detských divadelných festivaloch, dominantné postavenie však stále má „veľká rodina bábkarov“. Pravidelnými hosťami Podunajskej jari sú aj súbory z Maďarska, Rumunska, Srbska a Slovinska so svojimi inšpiratívnymi predstaveniami. Priority hosťami sú domáce slovenské divadelné formácie. Prvoradou

Podunajská jar v Dunajskej Strede

Thomas

Kremnické gagy. Predstavenia pod fontánou

snahou hlavného organizátora – Osvetového inštitútu Csemadoku – však je, aby sa nezabudlo na radosť detí zo spoločného zážitku, na radosť z hry a na tradície...

1981 **KREMNIČKÉ GAGY**, Kremnica – 30. ročník

Európsky Festival humoru a satiry Kremnické gagy, jediný festival svojho druhu v strednej Európe. Dlhodobu sa orientuje na kvalitný, kultivovaný a nezávislý humor a satiru v mnohých umeleckých žánroch (divadlo, kabaret, pohybové produkcie, pantomíma; produkcie pre deti, umelecký prednes; pouličné produkcie a improvizácie; výtvarné diela; literárne a žurnalistické diela; hudobné produkcie; zvukové a zvukovo-obrazové záznamy diel a výkonov). Festivalový program obsahuje medzinárodnú súťaž najlepších humoristických a satirických produkcií a nesúťažnú prehliadku osobností a umeleckých skupín z celej Európy. Festival (pôvodne Slovenské gagy) vznikol v roku 1981 z iniciatívy študentského divadla malých javiskových foriem Kremnické divadlo v podzemí (13. 11. 1981 sa konala premiéra kabaretnej hry J. Faku a R. Vyksalého *Non Teatro Buffo alebo Sága gagu slovenského* a vystúpenia niekoľkých amatérskych divadiel). Vtedy bola založená aj imaginárna Univerzita humoru a satiry (prvým rektorom bol karikaturista V. Kubal). Festival vytvára priestor na konfrontáciu mladých neznámych talentov a renomovaných osobností, od začiatku sa na ňom prezentujú amatéri aj profesionáli. Na festivale sa predstavili literáti T. Janovic, P. Petiška, P. Vilikovský, M. Žiak, karikaturisti M. Vavro, I. Popovič, M. Sliacky, L. Kotrha, speváci a hudobníci D. Valúch, J. Filip, zo Slnovratu, Prešporoku, R. Grigorov, P. Lipa, P. Breiner & Revival jazz band, skupiny Mloci, Bukasový masív, Drišlak, Tučná Anča, Funny Fellows, Vidiek, Bez ladu a skladu, herci a divadelníci S. Štepká, J. Mokoš, M. Labuda, M. Zimková, humoristi M. Markovič, O. Andrásy, E. Vavcalová, S. Radič, Š. Skrúcaný, J. Snopko, R. Piško, R. Kaizer, M. Kopecký, J. Pecha a Divadlo Husa na provázku z Brna a bábkarí A. Anderle, T. Plaszy, Stražanovci, Divadlo

na rázcestí, mímovia, divadlá Úsmev, Guna-Gu, Disk, Šok, Stoka, Chalupkovci z Brezna, Pegasník, Mandragora, Divadelné združenie Partizánske, Radošinské naivné divadlo, Z-divadlo zo Zelenča, šermiari z Bojníc, Bratislavy a Banskej Bystrice, amatérski filmári a filmové kluby (napríklad Nicolaus) a mnohí ďalší. Na podujatí najčastejšie vystupovalo Štúdio pantomímy M. Kasprzyka z Liptovského Mikuláša a skupina Lojzo z Bratislavy. V roku 1998 došlo k zmene názvu festivalu zo Slovenské gagy na Kremnické gagy. Až do roku 2003 udržiavali jeho existenciu mladí Kremničania zo spolku Labyrint. Opierali sa najmä o spriaznené duše divadelníkov a hudobníkov z celého Slovenska. V Kremnici radi hostovali: Vranovské chodúľové divadlo, Lunetrdlo z Partizánskej Lupče, Srandovná bánovská zostava, Túlavé divadlo z Trnavy, Femina z Dolného Kubína, Commedia z Popradu, Yemelo z Banskej Štiavnice a najmä M. Kasprzyk so svojimi žiakmi. Hudobný žáner často zastupovali P. Jankú, Malevil, Hudba z Marsu..., ale aj Greksabath. Z Česka prišli mímovia M. Hecht a Cvoci. Rok 2004 bol z hľadiska ďalšieho rozvoja festivalu prelomový. Na 24. ročníku bola založená (na podnet S. Radiča) Akadémia humoru Slovenska (prvý prezident M. Lasic) i Ulička slávnych nosov, v roku 2005 sa obnovila Živá výstava gýča, v roku 2006 vzniklo Múzeum Gýča ako stála expozícia. Festival sa v tomto období aj organizačne profesionalizuje. Od roku 2006 už na festivale pravidelne hostovali umelci z Poľska a Maďarska, od roku 2007 pribúdajú produkcie z celej Európy. Umelecké skupiny i sólisti (cca 300 každý rok) vystupujú v centre mesta na 13 interiérových a exteriérových scénach – na špeciálne upravených námestiach a nádvoriach, kde hostujú stovky, tisíce stálych i nových návštevníkov. Hlavnými organizátormi festivalu sú: mesto Kremnica, nezisková organizácia NEO, Bratislava, G.A.G. – umelecká agentúra, spol. s r. o., Banská Bystrica, spoluorganizátorom je občianske združenie Múzeum gýča, Kremnica, NBS – Múzeum mincí a medailí a Knižnica J. Kollára, Kremnica. Akadémia humoru (AH), ktorá vznikla v roku 2004, je odborné kolégium humoristov z viacerých umeleckých žánrov.

Jej členovia navrhujú a hodnotia diela a výkony predchádzajúcej sezóny v národnej (od roku 2009 medzinárodnej) súťaži a v jednotlivých umeleckých žánroch a v 7 kategóriách udeľujú prestížnu cenu Zlatý gunár za najlepšie historické produkcie. Osobitnými oceneniami sú: Cena Stana Radiča za objav roka, Trafená hus – cena za niečo, nad čím aj humoristom rozum zastane. Zvláštne ceny sú: Za rozvoj humoru, Za brzdu humoru, Za kúžlo nechceného... a Za „celoživotnú srandu“. Na 25. ročníku bola mnohým umelcom, partnerom a osobnostiam udelená Medaila humoristov s portrétmi J. Satinského, J. Filipa a S. Radiča „za záchranu slovenského humoru a pomoc Festivalu Kremnické gagy“. Riaditeľom festivalu je od roku 2004 MgA. Ján Fakla.

1969 **TRENČIANSKE FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI**, Mníchova Lehota – 30. ročník

Veľkým podujatím v oblasti tradičnej ľudovej kultúry v trenčianskom regióne, ktorý je bohatý na ľudové tradície, piesne, hudbu a tance, sú okresné slávnosti v obci Mníchova Lehota. Keď v roku 1969 obec slávila 700. výročie prvej písomnej zmienky o svojej existencii, uskutočnili sa na podmienky obce veľkolepé oslavy v Uhrých jame, novovybudovanom prírodnom amfiteátri. Predtým toto miesto slúžilo ako smetisko. Jeho poloha, svahovitosť terénu, polkruhový tvar však boli ideálne na vybudovanie prírodného amfiteátra. Po úprave sa toto miesto stalo vhodným na usporiadanie okresných folklórnych slávností. Počnúc druhými folklórnymi slávnosťami (23. – 24. 6. 1973, s programom vystúpilo 9 folklórnych skupín a 3 súbory) sa ďalšie ročníky tohto podujatia konali v Mníchovej Lehote. Od 2. ročníka (1973) po 10. ročník (1989) sa konali v dvojročnej periodicitě, od 11. ročníka sa konajú každý rok, od 17. ročníka (1997) nesú názov Trenčianske folklórne slávnosti. Od 27. ročníka folklórnych slávností sa okrem Trenčianskeho osvetového strediska, Trenčianskeho samosprávneho kraja a obce Mníchova Lehota spoluorganizátorom stalo aj Trenčianske folklórne združenie Stodola. Pre návštevníkov festivalu sa v amfiteátri obce Mníchova Lehota usku-

točujú vystúpenia folklórnych súborov z regiónu a pestrý sprievodný program: tanečná súťaž, výstavy, škola ľudového tanca.

1991 **Medzinárodný festival sakrálnnej hudby MUSICA SACRA**, Nitra – 20. ročník

Festival vznikol roku 1991 ako súčasť projektu Slovenská Nitra. Je symbolickým mostom spájajúcim hodnoty minulých čias so súčasnosťou. Festival sa stal neodmysliteľnou súčasťou hudobného života Nitry. V minulých ročníkoch festivalu vystúpili mnohé popredné domáce (Slovenská filharmónia, Slovenský komorný zbor, Slovenský komorný orchester, Orchester Komornej opery v Bratislave, Spevácky zbor Echo, Komorný zbor Musica Aeterna, Moyzesovo kvarteto, Spevácky zbor Cantus, Oktet singer, Spevácky zbor Kyrilomethodeon, Musa Ludens, Close Harmony Friends, Junior Brass Quintet, Archidi Žilina) i zahraničné umelecké telesá (Minský komorný zbor, The City of Oxford Chamber Orchestra, Motet zbor pri Hallgrínskom chráme v Reikjavíku, Zbor Ukrajinského štátneho rozhlasu Platona Majborodu, Bach – chor, Noví pěvci madrigalu), vynikajúci vokálni aj inštrumentálni sólisti (Anna Predmerská-Zúriková, Ján Vladimír Michalko), ktorí svojím umením prezentovali skvosty duchovnej a sakrálnnej hudby. Ku kvalite tohto projektu významne prispieva dlhoročná vzájomná spolupráca a partnerstvo Hudobného centra v Bratislave. Prehliadku dopĺňajú zaujímavé kultúrne (výstavy) a odborné podujatia (semináre). Festival kladne hodnotí odborná kritika a pozitívne ho prijíma i široká slovenská verejnosť. Vďaka nemu sa Nitra dostáva do širšieho povedomia v celoslovenských i medzinárodných súvislostiach.

1990 **Festival SLOVENSKO V BRATISLAVE – DNI MAJSTROV ÚĽUV** – 20. ročník

Festival tradičných remesiel a ľudových výrob sa pod názvom Dni majstrov ÚĽUV organizuje s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR v Bratislave pravidelne od roku 1990. Koná sa každoročne v závere augusta alebo na začiatku septembra. Počnúc rokom

Dni majstrov ÚLUV v Bratislave

Foto: archív ÚLUV

2006 ho ÚLUV pripravuje v spolupráci s ďalšími partnermi (Bratislavské kultúrne a informačné stredisko, hlavné mesto SR Bratislava a Kancelária Národnej rady SR) ako podujatie pri príležitosti Dňa Ústavy SR. V rokoch 2006 – 2008 sa konal pod názvom Dni majstrov na Hrade v areáli Bratislavského hradu. V roku 2009 a v nasledujúcich rokoch bude festival niesť rozšírený názov Slovensko v Bratislave – Dni majstrov ÚLUV. Dvojdnňový festival je koncipovaný ako pouličný sviatok pre všetkých, predstavuje návštevníkom tradičné výrobné postupy prostredníctvom viac ako stovky ľudových umelcov z rôznych regiónov Slovenska. Súčasťou podujatia je zábavná škola

Dni majstrov ÚLUV, Bratislava

Foto: archív ÚLUV

remesiel pre deti. Festival prezentuje pestrosť ľudovej kultúry v regiónoch Slovenska aj cez ponuku vybraných kultúrnych programov, gastronomických špeciálov a pod. Každoročne býva príležitosťou na udeľovanie čestných titulov majster ľudovej umeleckej výroby. Podujatie sa v roku 2009 uskutočnilo na Hviezdoslavovom námestí, Rybnom námestí a Rudnayovom námestí v centre Bratislavy.

Letný filmový festival HAH, Dolná Strehová – 20. ročník

Festival HAH (Hraný amatérsky humor) je celoslovenským festivalom krátkych humorných amatérskych videofilmov. Táto súťažná prehliadka sa koná každoročne v Dolnej Strehovej. Organizátorom je Hontiansko-ipeľské osvetové stredisko vo Veľkom Krtíši, spoluzorganizátormi sú amatérske filmový klub Urtica, Žihlava, obec Pôtor a Dolná Strehová. Festival je tvorivým stretnutím slovenských a českých filmových amatérov. Krátke (max. 7 min.) videofilmy zamerané na humor, spoločenskú satiru, paródiu a filmové gagy hodnotia diváci aj odborná porota. Neprofesionálni filmári súťažajú o Zlatú, Striebornú a Bronzovú rúru. Počas festivalu spoločne nakrúcajú krátke humorné filmy, ktoré sa potom prezentujú na nasledujúcom ročníku. Sprievodnými podujatiami sú kabaretné vystúpenie a koncert country hudby.

Festival ľudovej kultúry – stretnutie mladých folkloristov KOLIESKO, Kokava nad Rimavicou – 20. ročník

Koliesko je celoslovenský festival tradičnej ľudovej kultúry s medzinárodnou účasťou, usporiadateľom je obec Kokava nad Rimavicou,

spoluusporiatelmi sú Banskobystrický samosprávny kraj, Národné osvetové centrum, Matica slovenská, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, UKF, Nitra, Novohradské osvetové stredisko, Lučenec, Združenie Koliesko, Nadácia Prebudená pieseň a folklórny súbor Kokavan. Festival sa koná vždy v druhý augustový víkend. V roku 1990 prišla skupina študentov vtedajšej Vysokiej školy pedagogickej v Nitre s iniciatívou usporiadať folklórny festival mladých ľudí. Koliesko je festivalom, ktorý je zameraný na výučbu študentov katedier folkloristiky a etnológie a budúcich odborníkov v oblasti tradičnej kultúry. Festival je pracovno-spoločenským stretnutím mladých tvorcov a interpretov, ktorí sa prakticky a teoreticky zaujímajú o výskum, štúdium, spracovanie a interpretovanie ľudového tanca, hudby a spevu, prípadne majú záujem o ľudovú tradičnú kultúru vo všeobecnosti. Na festivale sa prezentujú programy s prevahou miestneho aktivizmu (dvory, roľníci, miestni účinkujúci, deti, mládež), realizujú sa kontaktné podujatia, vystupujú mediálne známi interpreti. Účastníkmi sú študenti UMB v Banskej Bystrici a študenti UKF v Nitre, študenti iných odborných škôl národopisného, folkloristického či kultúrno-antropologického zamerania, študenti škôl a katedier s podobným zameraním zo zahraničia, domáce a zahraničné folklórne súbory, skupiny a jednotlivci, hostia a i. Sprievodnými podujatiami festivalu sú výstavy, dvory, semináre, dvory remesiel, školy tanca a spevu, národopisná knižnica, jarmok ľudových remesiel. Národné osvetové centrum sa každoročne podieľa na organizácii študentského seminára a dva roky na regionálnom programe folklórnych skupín (Spiš, Gemer).

1996 GORAZDOV LITERÁRNY PREŠOV – 15. ročník

Vyhlasovateľmi tejto celoštátnej literárnej súťaže s medzinárodnou účasťou zahraničných Slovákov sú: Šarišské osvetové stredisko, Prešov, Spoločnosť svätého Gorazda, Bratislava, Gréckokatolícke arcibiskupstvo, Prešov, Národné osvetové centrum, Piešťany/Bratislava. Spoluvyhlasovateľmi sú: Cyri-

lometodská spoločnosť, Bratislava, Gorazdus, n. o., Prešov, Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava, Prešov, Matica slovenská, Martin, Oblastná rada Matice slovenskej, Prešov, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Rada Konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru, Spolok svätého Vojtecha, Trnava, Spolok svätého Cyrila a Metoda, Michalovce. Gorazdov literárny Prešov v duchu Medzinárodného dohovoru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva (32. zasadnutie Generálnej konferencie UNESCO, Paríž 17. októbra 2003) prispieva k plneniu dôležitej úlohy pri tvorbe, ochrane, zachovávaní a znovuvytváraní sakrálneho nehmotného kultúrneho dedičstva, kde má svoje pevné miesto aj svätogorazdovská tradícia. XV. Gorazdov literárny Prešov je súčasťou 21. svätogorazdovských dní na Slovensku a Dekády svätého Gorazda na Slovensku 2005 – 2015. Cieľom súťaže je iniciovať tvorbu, vytvárať platformu na podporu a rozvoj nábožensky orientovanej literárnej tvorby (duchovnej poézie, prózy a drámy na Slovensku) a jej odborné usmerňovanie, ako aj a umožňovať tvorivý dialóg autorov. Na súťaži sa môže zúčastniť každý občan Slovenskej republiky, ale i Slováci žijúci v zahraničí, ktorí tvoria v slovenskom jazyku a dosiaľ im ešte nebola knižne vydaná publikácia. Vybrané príspevky ocenených autorov sa vždy uverejňujú v zborníku. Vyhlásenie výsledkov súťaže v Prešove je tiež každoročne spojené s Archijerejskou liturgiou sv. Jána Zlatoustého, umeleckým programom a tvorivou dielniou na tému Duchovná poézia, próza a dráma na Slovensku. Súťaž je určená autorom všetkých vekových kategórií, ktorí vo svojom literárnom diele stvárnajú naše kresťanské dejiny a tradície, zachytávajú život významných osobností kresťanskej histórie i súčasnosti, oceňujú duchovné hodnoty kresťansky orientovanej kultúry. Súťaž nie je tematicky ohraničená, no autori sa inšpirujú predovšetkým dielom nášho prvého známeho spisovateľa a prekladateľa – svätého Gorazda. Gorazdovi sa pripisuje autorstvo omšovej knihy *Kyjevské listy*, spoluautorstvo na dielach *Život Konštantína a Život Metoda* (podľa P. J. Šafárika, E. Paulinyho, Š. Ondruša

i ďalších bádateľov plné autorstvo diela *Život Metoda*). Výrazne sa pričínili i o prvé preklady do staroslovenského jazyka, najmä preklad *Biblie*, ale aj literárnych, pedagogických a iných textov. Spolu so solúnskymi vzdelaniami a vierozvestmi sv. Konštantinom a sv. Metodom sa zaslúžil o rozvoj našej kresťanskej orientácie a o polozenie základov našej národnej kultúry, písomníctva, literatúry a vzdelanosti.

1996 GORAZDOVO VÝTVARNÉ NÁMESTOVO – 15. ročník

Gorazdovo výtvarné Námestovo je celoslovenská výtvarná súťaž detí a mládeže s medzinárodnou účasťou zameraná na národnú históriu. Patrí medzi nosné aktivity svätogorazdovskej tradície, ktorej základným poslaním je prispievať k poznaniu života a diela svätého Gorazda. Cieľom je viesť žiakov a stredoškolských študentov k spoznávaniu našich národných, kresťanských a kultúrnych dejín, a tak aj prostredníctvom ich výtvarného prejavu sa podieľať na profilovaní ich historického vedomia ako základu zdravého patriotizmu a národnej hrdosti. Podujatie zároveň vytvára platformu na odborné usmerňovanie takejto výtvarnej tvorby. V duchu Medzinárodného dohovoru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva (Generálna konferencia UNESCO, Paríž 17. októbra 2003) Gorazdovo výtvarné Námestovo významne zohráva úlohu pri tvorbe, ochrane, zachovávaní, no predovšetkým znovuvytváraní sakrálneho nehmotného kultúrneho dedičstva, kde má svoje pevné miesto aj svätogorazdovská tradícia, a tým pomáha rozvíjať kultúrnu rozmanitosť a kreativitu. Tvorí súčasť 21. svätogorazdovských dní na Slovensku a Dekády svätého Gorazda na Slovensku 2005 – 2015. Vyhlásovateľmi súťaže sú: mesto Námestovo, Spoločnosť svätého Gorazda, Bratislava, Národné osvetové centrum, Piešťany, usporiadateľmi podujatia sú: Dom kultúry, Námestovo, Národné osvetové centrum, Piešťany/Bratislava, Matica slovenská, Martin, Úrad pre Slovákov, žijúcich v zahraničí, Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Rada Konferencie biskupov Slovenska pre vedu,

Spolok svätého Vojtecha, Trnava, Cyrilometodská spoločnosť, Bratislava, Slovenský orol, Bratislava, Rímskokatolícky farský úrad, Námestovo, Cirkevná základná škola svätého Gorazda, Námestovo. Na súťaži sa môžu zúčastniť deti a mládež vo veku od 6 do 19 rokov, žijúci v Slovenskej republike, Slováci žijúci v zahraničí – žiaci, resp. študenti akéhokoľvek typu základnej alebo strednej školy, gymnázia, prípadne výtvarného krúžku, ako aj samostatne tvoriaci autori. Súťaž sa každoročne vyhlasovala na témy: *Ilustrácia do kníhy na tému Národné dejiny, legendy... Osobnosti Veľkej Moravy Gorazd, Cyril, Metod, Sedempočetníci... Mój anjel strážny*. V jubilejnom roku 2010 a jubilejnom ročníku súťaže budú dominovať témy *Rok kresťanskej kultúry 2010 na Slovensku, Osobnosti Veľkej Moravy – Gorazd, Cyril, Metod, Sedempočetníci, Rastislav, Svätopluk, Pribina, Kocel... a Národné a kresťanské dejiny, legendy, povesti, príbehy...*

1996 GORAZDOVE ORGANOVÉ DNI, Kováčová, Zvolen – 15. ročník

Gorazdove organové dni sú celoslovenskou prehliadkou neprofesionálnych organizátorov s medzinárodnou účasťou Slovákov žijúcich v zahraničí. Ich 15. ročník tvorí súčasť 21. svätogorazdovských dní na Slovensku a Dekády svätého Gorazda na Slovensku 2005 – 2015. Usporiadateľmi sú: Banskobystrický samosprávny kraj, Podpolianske osvetové stredisko vo Zvolene, Spoločnosť svätého Gorazda, Národné osvetové centrum, Matica slovenská, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Rada Konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru, Spolok svätého Vojtecha, Cyrilometodská spoločnosť, obec Kováčová a rímskokatolícka cirkev – farnosť svätého Gorazda Kováčová, Národné rehabilitačné centrum Kováčová, mesto Zvolen, Evanjelický a. v. farský úrad Zvolen, Slovenská národná galéria – zámok Zvolen. Poslaním podujatia je zvyšovať umeleckú, interpretačnú úroveň organizátorov, vytvárať priestor na vzájomné stretnutia, výmenu skúseností a prezentáciu organizátorov, konfrontovať výkony organizátorov

i z pohľadu odborníkov, usmerniť ich činnosť a umelecký rast. Prehliadka má nesúťažný charakter. Vystúpenia sleduje odborná komisia, ktorá ich vyhodnocuje na odbornom seminári. Odborná komisia udeľuje najlepšiemu interpretovi titul laureáta prehliadky. Na prehliadke sa môžu zúčastniť neprofesionálni organisti, občania Slovenskej republiky a Slováci žijúci v zahraničí. Od 13. ročníka sa podujatie skladá z dvoch častí: slávnosť (svätá omša, umelecký program a organový recitál) v Kostole svätého Gorazda v Kováčovej a prehliadka neprofesionálnych organistov v priestoroch Slovenskej národnej galérie – zámku Zvolen.

1996 **HONTIANSKA PARÁDA**, Hrušov – 15. ročník

Hontianska paráda je folklórny festival, ktorý sa každoročne koná v obci Hrušov od roku 1996. Na festivale sa prezentuje tradičná kultúra hontianskeho regiónu. Hlavným organizátorom je obec Hrušov. V roku 2010 sa uskutoční už 15. ročník festivalu tradičnej kultúry, remesiel a roľníckych prác. Súčasťou festivalu sú folklórne vystúpenia slovenských aj zahraničných interpretov, folklórnych súborov, skupín i jednotlivcov v zaujímavom dvojpodlažnom amfiteátri i mimo neho, ako aj sprievodný program: ľudové dvory s výstavami, ukážkami remesiel s ochutnávkami miestnych špecialít. Festival približuje takmer zabudnuté tradičné roľnícke práce (od orby až po zber zrna, mlatbu a pečenie chleba v kamenných peciach) a najrôznejšie remeslá v prostredí hrušovských lazov i v samotnej obci. Do priebehu podujatia sa môžu aktívne zapájať aj návštevníci, ktorí si môžu vyskúšať kosenie, mlátenie, prácu s drevom atď.

1995 **MEDZINÁRODNÝ NOVOHRADSKÝ FOLKLÓRNY FESTIVAL** – 15. ročník

História festivalu sa začala rokom 1995, keď Župné turistické a osvetové stredisko v Salgotarjáne (Maďarsko) zlúčilo viaceré menšie folklórne podujatia do jednej akcie. Dnes podujatie v Maďarskej republike zastre-

Hontianska paráda, Hrušov

šuje Župná knižnica a Osvetový ústav Balassi Bálinta v Salgotarjáne. Dobré vzťahy so susedným slovenským Novohradom umožnili, že v roku 2000 festival prekročil hranice medzi Maďarskou a Slovenskou republikou a koná sa i v slovenských mestách a obciach. Hlavným organizátorom festivalu na Slovensku je Novohradské osvetové stredisko v Lučenci. Spoluorganizátormi sú každoročne zapojené mestá a obce regiónu. V programových blokoch festivalu sa pravidelne prezentujú súbory z krajín V 4 (maďarské, slovenské, české a poľské), ale aj z ďalších štátov Európy a iných kontinentov (Chorvátsko, Rumunsko, Izrael, Portugalsko, Španielsko, Rusko, Holandsko, Bulharsko, Bosna a Hercegovina, Taliansko, Turecko, Srbsko, Veľká Británia, Kanada, Lotyšsko, Francúzsko, Arménsko, Cyprus, Juhoafrická republika, Južná Kórea atď.). Festival sa každoročne začína slávnostným otvorením a Europiknikom pod hradom Šomoška na slovensko-maďarskej hranici. K tradičným programom festivalu patria: otvárací a záverečný galaprogram v mestách Lučenec (SR) a Bánk (MR), pásmo programov *U susedov* v mestách a obciach SR a MR, *Novohradské národnostné stretnutie*. Súčasťou sú aj sprievodné podujatia: výstavy, gastronomický jarmok, jarmok ľudových remesiel, antológia detského folklóru, tvorivé dielne, program detských súborov a hudieb.